

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/1 2022 s. 158-166, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

MEHMET ÂKİF ERSOY VE WILFRED OWEN'IN SAVAŞ ŞİİRLERİNDE PARÇALANMIŞ BEDENLER

Şeyma KARACA KÜÇÜK*

Geliş Tarihi: Kasım, 2021

Kabul Tarihi: Mart, 2022

Öz

Mehmet Âkif Ersoy Türk tarihinin hafızasında derin yaralar açan Birinci Dünya Savaşı'nı şiirlerine taşıyan önemli bir şairdir. Savaşa dair manzaraları sosyal ve kültürel unsurlar eşliğinde örerak şiirlerinde işleyen Âkif, Türk milletini sadece fiziksel bir yenilgiden değil manevi bir yenilgiden de uyandırmak niyetindedir. Bu anlamda özellikle "Çanakkale Şehitlerine" ve "Hakkın Sesleri" gibi şiirlerinde milli değerlere vurgu yapar.

Mehmet Âkif'e benzer şekilde İngiltere'deki Birinci Dünya Savaşı'nın adeta panoramasını çıkaran bir diğer şair ise Wilfred Edward Salter Owen'dır. Owen da savaşın insan üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanır. "The Show" ("Gösteri"), "Mental Cases" ("Akıl Hastaları") gibi şiirlerinde savaşın parçalayıcı gücünü ön plana çıkarır. İki şairin şiirlerinde kullandığı savaşan ya da savaşa maruz kalan figürler karşılaştırıldığında ise kurgulanan bedenlerin farklı bakış açılarıyla oluşturulduğu görülür. Âkif parçalanmış bedenler üzerinden milli değerlere işaret ederken Owen ise tamamen bireyi kuşatan bir çöküntüyü ortaya çıkarmayı hedef alır.

Bu çalışmanın amacı farklı sosyal ortamlarda cereyan eden aynı savaşa dair algının, söz konusu iki şairin şiirlerinde beden kurgusu üzerinden nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: Mehmet Âkif Ersoy, Wilfred Owen, savaş, beden.

THE FRAGMENTED BODIES IN THE WAR POEMS OF MEHMET AKİF ERSOY AND WILFRED OWEN

Abstract

Mehmet Âkif Ersoy is an important poet who treats the First World War, which left deep wounds in the memory of Turkish history, in his poems. Âkif, who portrays the scenes of the war with social and cultural elements in his poems, intends to awaken the Turkish nation not only from a physical but also from a spiritual collapse. In this sense, he especially emphasizes national values in his poems such as "Çanakkale Şehitleri" and "Hakkın Sesleri".

Wilfred Edward Salter Owen is another poet who, similar to Mehmet Âkif, created a panorama of the First World War in England. Owen also focuses on the negative effects of war on people. In his poems such as "The Spectacle" and "The Mental Case" he highlights the disintegrating power of war. When the figures fighting or exposed to war used in the poems of the two poets are compared, it is seen that the fictionalized bodies are created from different

* Dr. Öğr. Üyesi; Hitit Üniversitesi; Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, seymakaracakucuk@hitit.edu.tr

perspectives. While Âkif points to national values through dismembered bodies, Owen aims to reveal a depression that completely surrounds the individual.

The aim of this study is to reveal how the perception of the same war in different social environments differs in the poems of these two poets through the image of fragmented body.

Keywords: Mehmet Âkif Ersoy, Wilfred Owen, war, body.

Giriş

Savaşlar tarih boyunca hem birey hem toplum üzerinde ağır yıkıcı etkileri olan, bellekten silinmesi zor yaşantıları beraberinde getirir. Bu anlamda -savaşın türüne göre değişir elbette- insanın görünürde bedeninde olmakla beraber önemli ölçüde psikolojisinde büyük yaralar açar. Zira insan ruh ve bedeniyle çok katmanlı bir yapı arz eden bileşkelere oluşur. Dolayısıyla insan bedeni, hem cismani hem de görünmeyen yaralara ev sahipliği yapar. Savaş anında savaşan bir beden de aldığı yaralar sonucunda bedeninde ve bilincinde yıkıma uğrayabilir.

Bu noktada 1914-1918 tarihleri arasında ölümlere sahne olan Birinci Dünya Savaşı da tarihin hafızasında yer etmiş; büyük değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bu savaşta birçok dil, din, ırktan millet yer almıştır. Savaşın dünya çapında gerçekleştiği ve milyonlarca insanın yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda bu çeşitliliğin savaşan ya da savaştan etkilenen toplumların edebiyatına nasıl yansıdığı da önem taşır. Çünkü dil, bedeni ve çekilen acıyı tasvir ederken o dili kullanan sanatçının içinde bulunduğu kültürel atmosferden etkilenir. Savaşlarla ilgili edebi metinlere bu pencereden bakıldığında bedenin ve beden üzerinde meydana gelen yaraların hatta ölümlerin savaşı anlatmak için önemli birer imge olarak kullanıldığı görülür. Öyleyse şu soru sorulabilir; Dünyayı büyük bir krizin eşiğine getiren Birinci Dünya Savaşı'nı anlatan edebi metinlerde beden ve bedensel yaralanmalar neyi temsil eder? Bu soruya iki farklı milletin şairlerinin şiirlerini değerlendirerek cevap vermek mümkündür.

Parçalanmış Beden İmgeleri

1873-1936 tarihleri arasında yaşayan ve edebi yönüyle olduğu kadar siyasi ve dinî söylemleriyle de ön plana çıkan Mehmet Âkif Ersoy milli mücadele yıllarının ruhunu eserlerine yansıtan; İslam birliği düşüncesiyle ümmet anlayışını savunan önemli bir düşünürdür.

Wilfred Edward Salter Owen ise 1893-1918 yılları arasında yaşayan; Birinci Dünya Savaşı'na tanık olmanın da ötesinde bu savaşta yer alan ve savaşla ilgili şiirler yazan İngiliz şairdir.

Her iki şairi ortak noktada buluşturan unsur ise şiirlerinde savaşın panoramasını çizerken beden üzerinde meydana gelen tahribat ve yaralardan sıkça bahsetmeleri ve bedenle ilgili imgelere yer vermeleridir. Gerek Âkif'in gerek Owen'ın şiirlerinde parçalara ayrılmış, toprağa gömülü bedenlere ve uzuvlara sıkça rastlanır.

Örneğin Âkif “Şu Boğaz Harbi nedir” şeklinde başlayan şiirinde;

“Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak

“Boşanır sırtlara vadilere sağanak sağanak” (Ersoy, 2021, s. 435) dizeleriyle savaşın beden üzerindeki ezici ve parçalayıcı gücünü gösterir. Aynı şekilde Owen “The Show” (“Gösteri”) adlı şiirinde savaş meydanındaki asker figürüne odaklanarak çeşitli beden imgeleri yaratır. Örneğin anlatıcı cephedeyken başını kesik olarak hayal eder. “Mental

Cases (“Akıl Hastaları”) adlı şiirde ise savaştan askerler “toplarnın patlayışını ve kaslarının paramparça oluşunu” (Owen, 2020, s. 43) izlemek zorundadır. Savaşın yarattığı acı ve vahşet her iki şairin şiirlerinde o denli gerçekçidir ki tasvir edilen bedenler adeta okuyucunun gözleri önünde canlanır.

Âkif parçalanmış beden imgelerine sadece Birinci Dünya Savaşı’nı yansıtan şiirlerinde değil başka şiirlerinde de yer verir. Balkan Savaşı’na göndermede bulunan “Geçenler varsa İslam’ın şu çığnemiş diyarından” şeklinde başlayan şiirinde insanın savaşın tahakkümü altında nasıl ezildiğini göstermek için bedensel yaralar ve parçalanmalar şu şekilde ön plana çıkarılır;

“Ezilir ruh-ı sema, parçalanır kalb-i zemin!

Azıcık kurcala toprakları, seyret ne çıkar:

Dipçik altında ezilmiş, paralanmış kafalar!

Bereden reng-i hüviyyetleri uçmuş yüzler!

Kim bilir hangi şenaatle oyulmuş gözler!” (s. 236).

Âkif sonraki dizelerde vahşetin boyutunu hafızalara kazıyacak şekilde aksettirir ve devam eder;

“Beşiğinden alınıp parçalanan mahlûkat;

Sonra, namusuna kurban edilen bunca hayat!

Bembeyaz saçları katranlara batmış dedeler!

Göğsü baltayla kırılmış memesiz valideler!

Tek binlerce kesik gövdeye aid kümeler:

Saç, kulak, el, çene, parmak... Bütün enkaz-ı beşer!” (s. 237).

Âkif’in yukardaki dizelerde uzunca yer verdiği bu bedensel parçalanma aslında onun birçok şiirinde yakındığı ve Osmanlı devletinden koparak dağılan milletlerle birlikte İslam birliği ve ümmetin parçalanışını akla getirir. Zira şair Arnavut, Makedon, Boşnak ve Balkan coğrafyasının dağılışına şiirlerinde yer verirken buna paralel olarak toprağa serpilmiş uzuvları vurgular. Şiirde anlatıcı;

“Yoklasan külleri, altından eminim ancak,

Kömür olmuş iki parça kemik çıkacak!” (s. 239) diyerek “cehenneme” benzeyen bu savaşın nelere mal olduğundan bahseder.

Yine bu şiirde bir diğer önemli husus ise bedene saldıran düşmanın alegorik bir düzleme taşınması ve Batı tarafından medeniyet adıyla tanıtilen kavramın adeta bir tirana dönüştüğünün vurgulanmasıdır.

“Medeniyet” size çoktan beridir diş biliyor;

Evvla parçalamak, sonra da yutmak diliyor:

Arnavutlar size ibret olacakken, hala,

Ne bu şüride siyaset, ne bu fasit dava?” (s.242) şeklinde uyarılan Osmanlı devletinin bünyesindeki çeşitli milletler bedenlen olduğu kadar ruhen de parçalanarak yutulma

tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ancak Osmanlı Devleti'nin aynen parçalanın, savrulan uzuvlar gibi içinde barındırdığı milletlerle bağı kopmuştur. Halkın çoğu ise tüm bu olup bitene kayıtsız, hissiyatsız bir durumdadır. Âkif, karşısında daima vaaz ettiği bir kitle bulunuyormuşçasına yazdığı dizelerden birinde;

“His yok, hareket yok, acı yok...Leş mi kesildin?

Hayret veriyorsun bana... Sen böyle değildin.” (s.243) diye yakınırken de histen yoksun bir beden imgesi yaratarak manevi değerlerini kaybetmiş bir topluma seslenir. (s. 243). Yine başka bir dizede;

“Ey millet, uyan! Cehline kurban gidiyorsun!

İslam'ı da “batsın” diye tutmuş, yediyorsun! Allah'tan utan!

Bari bırak dini elinden... Gir leş gibi topraklara kendin, gireceksen!” (s. 248) diyerek kendini cehaletin ellerini teslim eden bir halkı uyandırmak gayesi taşıyan Âkif'in şiirlerine yansıttığı beden kurgusunun cismani yaralanmaların ötesinde coğrafi, kültürel ve dinî anlamda alınan yaralara işaret ettiği görülür. Bu anlamda vatan ve toprak kavramlarını da yitiren topluma sitem edilir.

Owen'ın şiirlerinde ise ortaya konan beden imgesi salt savaşın acı yüzünü gösterir. Zira kendisi de yazdığı şiirlere önsözünde şiirlerinin amacını şu şekilde açıklar;

“Bu kitap kahramanlar hakkında değildir. İngiliz şiiri

Henüz onlardan bahsetmeye

Hazır değil. Ne eylemler ve ülkeler hakkında ne de

Zafer, şeref, egemenlik

Ya da güç hakkındadır,

Yalnızca Savaş hakkındadır.

Her şeyden önce, bu kitabın Şiirle bir ilgisi yoktur.

Onun konusu Savaş ve Savaşın doğurduğu acıma hissidir.” (s. 17).

Bu açıdan yaklaşıldığında Owen, kurguladığı bedenler aracılığıyla da savaşın hazin tarafını ortaya koyar. Şiirlerinde daha çok savaşın sakatlanın bedenlerine odaklanan şair, savaşın yarattığı tükenmişliğe işaret ederek gayri insani yönüne odaklanır. Örneğin “The Show” (“Gösteri”) adlı şiirde savaşın askerlerin durumu yerde gezinen sürüngenler misalidir. Hendeğe tıkaç olmaya çalışırken bu askerlerden biri hendeğin içinde kıvranıp büzüşür ve ölür. (s. 37). Şiirin bütününe hâkim olan sürünen asker imgesi “balçıklı patikalar” üzerinde hareket ettirilir. “Gizli deliklerden” inen “yaratıkların” çamuru arzuladıklarının dile getirilmesi beden, kurgulanış biçimiyle insani özelliklerini yitirmesine işaret eder. Bir sonraki dizede Owen net biçimde savaşın bedenleri “çekirge sürüsüne” benzetir. Bu çekirge sürüsü diğerlerine saldırır ve onları yer. Bu manzara karşısında anlatıcı “ızdırıp” “korku” ve “titreme” (s. 41) hisseder.

Owen'ın şiirine hâkim olan savaş ve ölüm karşısındaki ürperme hali Âkif'in şiirlerinde daha farklı bir mahiyette karşımıza çıkar. O, beden kurgusu üzerinden savaşın dehşetini yansıtmakla birlikte toprak bütünlüğünün ve binlerce yıllık bir medeniyetin parçalanması karşısında büyük bir hüznün yaşar ve bu parçalanmanın gerçekleşmemesi için kanla beslenen

toprağın kutsallığına odaklanır. “İstanbul’a Dönüş” adlı şiirde toprağın kutsallığına dikkat çeken Âkif için “boydan boya milyonla şehid ecdadı” (s.220) dediği vatan topraklarının kaybedilmesi halinde akıbet iğrenç olacaktır.

Bu anlamda Owen ve Âkif’in şiirlerinde toprak ve toprakla özdeşleşen bedenler arasında da önemli bir fark olduğu göze çarpar. Zira Owen’ın şiirlerinde asker “bedenin bataklığına bata çıka ilerleyen çaresizler” (s. 43) olarak yansıtılır. Hatta çamur, bedeni tahakküm altına alan bir unsur olarak gösterilir. Bu durum Owen’ın mektuplarında da karşımıza çıkar. Santanu, *Touch and Intimacy in First World War Literature (Birinci Dünya Savaşı Edebiyatında Temas ve Yaklaşma)* adlı çalışmasında Birinci Dünya Savaşı sırasında çamurun askerler için ne anlama geldiğinden bahseder ve bu bağlamda Owen’ın mektuplarında çamur için yaygın olarak kullandığı “ahtapot” imgesini ele alır. Owen’ın annesine yazdığı mektuplardan birinde de bu imgeye başvurduğunu ve çamuru ahtapota benzettiğini vurgular. (s. 36). Santanu’ya göre ise çamur ve beden arasındaki bu ilişki bedeni aşağı çeken, bir regresyona sebep olan ve insanı hayvansal türe indirgeyen bir imge olarak da yer alır. İşte bu yüzden askerler sık sık “fare”, “köstebek”, “solucan” ve “yılan” gibi benzetmelerle birlikte sunulur. (s. 44). Dolayısıyla Owen’ın şiirlerinde de çamur, bedenin formunu değiştiren; insani özelliklerini yitirmesine neden olan, onu içine çeken ve yutan bir imge olarak karşımıza çıkar.

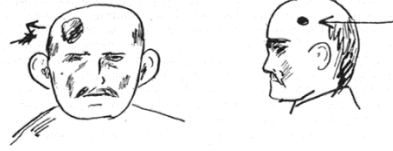
Onun birçok şiirinde çamur ve bataklık askerlerin bedeniyle o kadar iç içedir ki onları çamurdan bağımsız düşünmek nerdeyse imkânsızdır. “Apologia Pro Poemate Meo” (“Özür”) ve Dulce est Decorum Est” (“Tatlı ve Onurludur”) gibi şiirlerinde de bataklık ve çamurla birlikte kurgulanan bedenlerin içinde bulunduğu sefalet ve acınası duruma dikkat çeker. Owen, doğrudan beden ve beden üzerindeki tahribata eğilirken Âkif’in ise yine bu hazin tabloyu yansıtmakla birlikte parçalanmış bedenler üzerinden manevi bir çözümlüğe gönderme yaptığı gözlemlenir. Âkif’in şiirlerinde beden sadece cismani bir yaralanmanın mekânı değildir. Onun sık sık parçalanmış bedenlere yer vermesi kültürel bir coğrafyanın izlerini sürmek için de önemli bir araçtır. İstiklal Marşı’nda “Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli” dizeleriyle Âkif kutsal bir mekânı alegorik bir düzleme taşıyarak onu bedenleştirir yani suret verir. Böylece dinî ve milli değerler beden imgesi aracılığıyla sembolleştirilir. Owen’ın bu tür sembollere başvurmaması; hatta vatanın uğruna ölünmesi gerektiği düşüncesini işlediği “Dulce Est Decorum Est” (“Tatlı ve Onurludur”) başlıklı şiirinde bu anlayışı yerle yeksan etmesi onun mektuplarına da yansıyan birtakım meselelerin zihnini meşgul etmesinden ileri gelir.

Owen yaşamının bir döneminde Darwin’in evrim teorisine ilgi duyar. Doğal seleksiyon, doğa ve savaş kavramlarına eğilir. Guy Cuthbertson Owen’ın yaşamını ele aldığı *Wilfred Owen* adlı çalışmasında onun mektuplarını değerlendirirken “evrim problemiyle daha önce hiç olmadığı kadar meşgulüm” diye yazdığı satırlara yer verir. (s. 59). Doğal seleksiyonu doğanın savaşıyla değil doğrudan Birinci Dünya Savaşı’yla ilişkilendiren Owen ayrıca şunları yazar; “Silahların yararlı otları ayıklayacağı doğru olsa da, binlerce yıllık uygarlığı aşan Zihinlerin yok edildiğini ve Doğal Seleksiyonun asırlar boyunca ürettiği bedenlerin, siyasi heykeller uğruna yok edildiğini düşünmek beni üzüyor.”(akt: Cuthbertson, 2014, s. 107).

Bu anlamda savaşa Âkif gibi kutsal bir mana yüklemeyen hatta onu eleştiren ve bedenlerin politika için malzeme olarak kullanıldığını ima eden Owen’ın şiirlerinde de bu bakış açısının yansımaları bedene yüklenen olumsuz imgeler aracılığıyla gözlemlenir. Zira Owen, Hibberd’in de belirttiği gibi “savaş şairi” (Hibberd, 2020, s. 12) tanımından uzaktır. Çünkü onun şiirleri acıma duygusuyla örülmüştür. “Bir askerin öldürdüğü adamla karşılaşmasını ve geç de

olsa artık dostu olan düşmanının ağzından bu gerçeği öğrenmesini anlatan “Strange Meeting” (“Tuhaf Karşılaşma”), savaş şiirleri arasında en özgün konuya sahip olandır.” (s. 11). Dolayısıyla Owen’ın şiirlerini beden kurgusu bakımından Âkif’in şiirlerinden farklı kılan nokta savaş meydanında yaşananları kahramanlık ve vatanseverlik duygusuna muhalif şekilde ve doğrudan tecrübeyi esas alarak yansıtmasıdır. Onun bedene ve beden üzerindeki yaralanmalara odaklanmasını da bu açıdan değerlendirmek gerekir. Çünkü Owen, şiirlerinin konusunu acıma hissi olarak açıklarken aslında savaşan bir bedenle ne denli empati içinde oluşunu da gözler önüne serer. Özellikle mektupları bu durumun bir kanıtı olarak gösterilebilir. Owen savaş sırasında doktor arkadaşıyla hastanede geçirdiği bir zaman diliminde yaralanan bedenlere dair gözlemlerini çizerek aşağıda sunulan görseldeki şekliyle mektubuna taşır. Cerrahi müdahale sırasındaki tüm izlenimlerini mektubunda yazan Owen şunları söyler;

(...)Bu yüzden o sahneden sonra en ürkütücü operasyonları görmekten korkmam gerekmiyor. Zavallı bir şeytanın incik kemiği bir silah arabası tekerleği tarafından ezildi ve doktor, irinden çıkarmak için onu döndürüp bir piston gibi itmek zorunda kaldı. Bir başkasının tam dizinde bir delik vardı ve doktor bir bandaj geçirdi. Bir diğerinin topun girdiği ve tekrar çıktığı bir kafası var (Owen, 2015, s. 1914).

Kurşun Zouave'de ise böyle duruyordu. Bazen ayakları kahverengi, pullu, kabuk kurumuş bir kanla kaplıydı. (Owen, 2015, s. 1914).

Tüm bunlar elbette Owen’ın Birinci Dünya Savaşı sırasında doğrudan cephede yer alan bir asker olarak görevde bulunmasının sonucu edindiği izlenim ve tecrübeleri bir şair olarak da çok daha gerçekçi bir biçimde sanatına yansıtmayı mümkün kılar. “Exposure” (“Maruz Kalın”) adlı şiirde de bu gerçekçiliği okumak mümkündür;

“Bıçak gibi saplanan acımasız doğu rüzgârları acıtıyor

Beynimizi...

Yorulsak da uyanık kalıyoruz, çünkü gece sessiz...” (s. 81).

Bu gerçekçiliğin yanı sıra onun, şiirlerinde savaşan bedenlerle çok derin bir özdeşlik kurduğunun da altı çizilmelidir. Örneğin “Insensibility” (“Hissizlik”) adlı şiirde Owen askerlerin neler yaşadığına adeta tercüman olur ve onların duygularına sözcülük edencesine yazar;

“Ve bazıları bırakır hissetmeyi

Ve kendine acımayı

Duyarsızlık en iyi ilaçtır

Bombaların tacizine ve şokuna karşı

(...)

Tek soğuk acıtabilir artık eski yaralarını.

Her yeri kırmızı gördükten sonra,

Gözleri rahatsız olmaz artık

Kanın kırmızı renginden.” (s. 61).

Savaş sonucu bedenın iflasını; onu nasıl yuttuğunu, parçaladığını ve tükettiğini aktaran Owen’ın şiirlerinde kullandığı beden imgesi ilk bakışta Âkif’in şiirlerinde yansıttığı beden imgeleriyle örtüşüyor gibi görünse de aslında farklıdır. Çünkü Owen esasında savaşı farklı algıladığından; kutsal bir değer yüklediğinden dolayı bedene atfettiği anlamlar da değişkenlik gösterir. Bu anlamda Âkif’in şiirlerindeki vatanseverlik hissiyatı, toprak bütünlüğüne yaptığı vurgu ve hatta dinî anlamda ülkede yaşanan krize işaret etmesi ve en nihayetinde şehitlik mertebesinin kutsallığı onun, bedeni yaralar üzerinden değil kutsallık üzerinden algıladığını gösterir. “Çanakkale Şehitlerine” başlıklı şiirde şehitlere hitaben yazılan şu dizeler bu durumun en net göstergesidir;

“Ey Şehid oğlu şehid, isteme benden makber

“Sana aguşunu açmış duruyor peygamber” (s. 437).

Âkif’in şiirine yansıttığı değerlerin dinden bağımsız düşünölemeyeceği ve şehitlik mertebesinin beden imgesi üzerinde etkili olduğu açıktır. Diğer yandan Owen’ın dinî referans aldığı bazı kavramlarda dahi savaşın sert, ezici ve kıyımı öncelediği düşüncesinden hareket ettiği görülür. Özellikle “The Parable of the Old Man and the Young” (“Yaşlı ve Genç Adamlar Meseli”) adlı şiirde Hz İbrahim’in oğlunu kurban edişi hadisesine göndermede bulunan Owen, anlatılan olayı farklı bir şekilde ele alır. Hz İbrahim’in oğlu yerine bir koçu kurban etmesinin aksine şiirde yaşlı adamın oğluna muamelesi şu şekilde anlatılır;

“(…)

Sonra birden, bir melek seslendi cennetten,

Dedi ki elini sürme oğlana,

Ne de bir şey yap ona. Bak,

Bir koç, çalılıkta yakalanmış boynuzlarından;

Bu Kibir Koçunu kurban et oğlunun yerine.

Fakat yaşlı adam dinlemedi bunu ve doğradı oğlunu.” (s. 47).

Owen insanların birbirlerini katlettikleri savaş ortamını dinî bir olay çerçevesinde tekrar yorumlarken acıları, ölümü, savaşın kendisini ve birey üzerindeki etkisini şiirlerinde işlemiştir. Şüphesiz bunun için beden önemli bir temsil gücü olarak şiirlerinde yer bulur.

Sonuç

Âkif’in ve Owen’ın şiirleri her iki şairin şiirlerinde kurguladıkları beden ve beden imgelerinden hareketle ele alındığında birtakım benzerlikler ve farklılıklar gösterir. Her iki şair de savaşın olumsuz etkilerine odaklanırken beden üzerinde yarattığı tahribatı parçalanma, ezilme, yutulma gibi sıkça karşımıza çıkan eylemler ekseninde ele alır. Diğer yandan bu parçalanma

onların şiirlerinde bedene yüklenen farklı anlamları açığa vurur. Âkif'in şiirlerinde savaşın panoraması toplumsal anlamda yaşanan siyasi, dinî ve kültürel bir krize işaret eder ve bedensel anlamda alınan yaralar, toplumun birlik ve bütünlük bilincini diri tutmak için kullanılır. Kimi zaman bilincin kapalı olduğunda bedenün yüklendiği hissiyatsız ifade de bir ikaz örneği taşır. Bunun yanı sıra Âkif, dinî bütün bir kişi olmaya gösterdiği hassasiyet bakımından bedene kutsal bir anlam yükler ve şehitlik mertebesini ön plana çıkarır. Owen ise dinî anlamda birtakım şüpheleri olan, bedeni Darwin'in evrim kuramıyla açıklayan ve savaşan bedenleri de aynı doğrultuda değerlendiren bir şairdir. Onun şiirlerinde Âkif'inki gibi doğrudan toplumsal meselelere vurgu yoktur. Daha çok bireyin gözünden savaşın nasıl cereyan ettiğine odaklanılmıştır. Beden üzerinden her bir bireyin yaşadığı tecrübeler, kurulmaya çalışılan bir özdeşlik haline gelirken; bedensel yaralanmalara, sakatlanmalara aşırı hassasiyet gösterilir. Bu durum ise onun cephede savaşan bir asker olarak doğrudan savaş deneyimlemesiyle ilişkilendirilebilir.

Yine de beden, Âkif ve Owen'ın şiirlerinde farklı biçimde temsil edilse de ortak bir acıya tercümandır. Çünkü savaşın odağında ne olursa olsun insan vardır...

Kaynaklar

- Cutchbertson, G.(2014). *Wilfred Owen*. New Haven and London: Yale University Press.
- Das, S.(2008). *Touch and Intimacy in the first world war literature*. UK: Cambridge University Press.
- Ersoy, M.A. (2021). *Safahat*. Ankara: Yazar Yayınları.
- Hibberd, D. (2020). "*Şair Owen*"savaş şiirleri. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Okay, M.O. (2019). *Mehmed Âkif kalabalıklarda bir yalnız adam*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Owen W.(2015). *Complete works of Wilfred Owen*. U.K: Delphi Classics.
- Owen, W. (2020). *SavaşŞiirleri*. (çev. Tamer Gülbek.) İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Extended Abstract

Mehmet Âkif Ersoy is among the most important poets of Turkish literature, who built his poems almost like a historical memory and gave wide coverage to the wounds inflicted by wars in this memory. Âkif, who reveals the plight of the Turkish nation, which was crushed under the heavy destruction caused by the Balkan Wars and the First World War, in his poems, focuses on the set clashes on the battlefield and deals with the heavy test given by the Turkish nation. His poems such as “Çanakkale Şehitleri’ne” and “Hakkın Sesleri” draw attention in this regard. While Âkif includes bodily injuries and deaths in his poems, he actually looks for ways to get rid of the spiritual depression among the people. All this is a result of Âkif's emphasis on national values, unity and integrity in his poems.

Wilfred Owen is another poet who, similar to Âkif, created a panorama of the First World War in England. In his poems, it is seen that the war inflicted wounds on the memory that are difficult to repair. In his poems such as "The Spectacle" and "The Mental Cases", the disintegrating power of war comes to the fore. This disintegration was especially clearly handled on the soldiers who were fighting. Soldiers, who often lose their human qualities on the battlefield, are designed to create a sense of pity. Owen also clearly explains the purpose of his poems as creating a "feeling of pity."

In this respect, considering the poems of Âkif and Owen about the war, it is seen that both poets focus on what happened on the battlefield and the effects of war on people. This effect was created especially in the context of physical injuries or the harsh conditions of the war. Therefore, the body image that Âkif and Owen establish in their poems also points to the social and cultural environment of the war. In this sense, Âkif's and Owen's poems differ greatly because Âkif attributes a sacred value to both the body and the place where the body is located, namely the homeland. Âkif, who is known especially as an Islamic poet, draws attention to the greatness of fighting for the sake of the country in his poems as if he were preaching. Emphasizing the level of martyrdom in Islam, Âkif establishes identities between the holy land and the bodies that died for this cause. On the other hand, Owen's perspective on the soldiers fighting on the battlefield is not shaped by national values. Focusing on the individual and his sufferings in his poems, Owen reflects the negativities on the battlefield, especially within the framework of inhumane conditions. Soldiers die like reptiles. Warriors are particularly identified with images of mud and swamps. Owen's aim is more to reflect war through the eyes of a combatant, and thus to shed light on individual suffering, often making use of the body's representational power in projecting war. When approached from this perspective, Âkif considers community culture an indispensable part of the war, while Owen is far from creating a collective consciousness. It is impossible to find the theme of fragmentation shaped by the loss of religious values in his war poems. On the other hand, Âkif expects the audience to fight with full consciousness. Being devoid of pain and feeling is equivalent to going into the ground like a carrion for him. Such a death is not found positive by Âkif. The Prophet awaits the soldiers who have reached the rank of martyrs. For example, in the poem titled “Çanakkale Şehitleri’ne”, the reward awaiting war soldiers is reflected as the lap of the Prophet, with reference to the religion of Islam. Owen, on the other hand, uses religious references quite differently. For example, in his poem "The Parable of the Old and Young," a reference is made to the scene where the Prophet Abraham's son will be sacrificed. In this sense, warriors are likened to victims. However, despite the news that the ram will be lowered from the sky, the old man kills his son standing in front of him. It is seen that an ironic style is used in this analogy. Owen's reversal of an event described in the sacred texts is also a result of the relationship he established between religion and war. Expressing in his letters that he believes in natural selection, that is, in the theory of evolution, Owen acts from a body perception attributed to nature rather than a body perception woven with belief in God. He also expresses in his letters that he is very uncomfortable with the use of bodies as a political tool and criticizes the fight for political statues. All these show that the two poets' perceptions of the body in different social and cultural environments are fed from different sources and the worldviews of the poets have also affected the representations of body in their poems.

As a result, although both poets deal with the war within the framework of the theme of fragmentation, especially with bodily injuries and deaths, this fragmentation comes to the fore as the loss of territorial integrity and spiritual values in Âkif's poetry. Especially in the face of beliefs and unconsciousness that conflict with Islamic culture, Âkif equates indifferent attitudes with a dead body. In Owen's poems, on the other hand, fragmented body images reveal the individual losses and the direct pity of the war on the individual. Thus, it is revealed how the perception of the same war that took place in different social environments differs in the poems of the two poets in question through fragmented bodies.